

Nationaløkonomisk Forening.

Møde d. 30. Oktober 1893.

I.

Arbejdslønnen i Danmark 1892.

Af

cand. polit. Adolph Jensen.

Jeg skal efter Opfordring meddele en kort Oversigt over, hvad man véd om Arbejdslønnens Højde i Danmark i 1892. Men jeg maa forudskikke den Bemærkning, at det, jeg har at meddele, ikke er hentet fra en fuldstændig og ensartet statistisk Undersøgelse. En saadan foreligger ikke og vil næppe komme til at foreligge i den nærmeste Fremtid; thi vi befinde os her paa et Omraade, hvor Tilvejebringelsen af ensartede Masseoplysninger frembyder overordentlig store Vanskeligheder, dels fordi man ikke kan fremtvinge en Besvarelse af de Spørgsmaal, man stiller, og dels fordi disse Spørgsmaal — hvad enten de rettes til Arbejdere eller til Arbejdsgivere — overhovedet kunne være ret vanskelige at besvare, selv om de paagældende i saa Henseende have den bedste Vilje. Sagen er den, at Spørgsmaalet om Lønnens Højde, som ved første Øjekast synes saa simpelt og let overskueligt, ved nærmere Undersøgelse viser sig at være overordentlig sammensat.

Nationaløkonomisk Forening.

Møde d. 30. Oktober 1893.

I.

Arbejdslønnen i Danmark 1892.

Af

cand. polit. Adolph Jensen.

Jeg skal efter Opfordring meddele en kort Oversigt over, hvad man véd om Arbejdslønnens Højde i Danmark i 1892. Men jeg maa forudskikke den Bemærkning, at det, jeg har at meddele, ikke er hentet fra en fuldstændig og ensartet statistisk Undersøgelse. En saadan foreligger ikke og vil næppe komme til at foreligge i den nærmeste Fremtid; thi vi befinde os her paa et Omraade, hvor Tilvejebringelsen af ensartede Masseoplysninger frembyder overordentlig store Vanskeligheder, dels fordi man ikke kan fremtvinge en Besvarelse af de Spørgsmaal, man stiller, og dels fordi disse Spørgsmaal — hvad enten de rettes til Arbejdere eller til Arbejdsgivere — overhovedet kunne være ret vanskelige at besvare, selv om de paagældende i saa Henseende have den bedste Vilje. Sagen er den, at Spørgsmaalet om Lønnens Højde, som ved første Øjekast synes saa simpelt og let overskueligt, ved nærmere Undersøgelse viser sig at være overordentlig sammensat.

For det første maa man naturligvis søge oplyst, hvor høj Pengelønnen i et givet Øjeblik er dels i de forskellige Arbejdsfag og dels paa de forskellige Steder i Landet. Allerede Besvarelsen af dette Spørgsmaal frembyder store Vanskeligheder paa Grund af de forskellige Lønningsmaader, der finde Anvendelse (Dagløn og Akkord eller Løn for Stykarbejde, delvis Lønning med Naturalydelser o. s. v.). Hvis det nu lykkes at overvinde denne Vanskelighed, saa at man f. Ex til Punkt og Prikke ved, hvad der i de enkelte Fag kan tjenes i en Uge, saa er man dog ude af Stand til at gøre Sammenligninger, hvis man ikke tillige har Oplysninger om Udstrækningen af den gennemsnitlige Arbejdsledighed i hvert enkelt Fag. Og overfor dette Punkt staar Statistiken i Øjeblikket næsten hjælpeløs; i alt Fald er man ikke kommet ud over Forsøgets usikre Stadium. Vil man endelig sætte Slutstenen paa Undersøgelsen ved at sammenligne Lønnen paa forskellige Steder og til forskellige Tider, maa man kende Forskellen i Priserne paa de Varer, Arbejderne bruge; en fuldstændig Lønstatistik forudsætter et detailleret Kendskab til de lokale Priser, som Konsumenterne betale i hver en Afkrog af Landet.

Imidlertid — kan man ikke faa alt, saa nøjes man med noget. Kan man ikke faa Masseoplysninger, saa ville ogsaa Enkeltiagttagelser eller Stikprøver kunne gøre Nytte. Kan man ikke overalt faa exakte Tal, maa man erstatte det manglende med et sagkyndigt Skøn, o. s. v. Kun gælder det da om, at man altid skarpt skelner imellem de Resultater, som ere vundne paa Grundlag af sikre Data, og dem,

der kun hvile paa en mere eller mindre usikker Beregning.

Det Materiale, som foreligger til Belysning af Lønnen i 1892, er følgende. For Københavns Vedkommende: Kontorchef Rubins af Københavns Magistrat udgivne Bog „Arbejdslønnen i København i Aaret 1892“, og for Købstædernes og Landdistrikternes Vedkommende: en Del Oplysninger, som ved Indenrigsministeriets Foranstaltning ere indsamlede ved de lokale Øvrigheders Henvendelse til Arbejdsgivere, hvilke Oplysninger ere blevne bearbejdede af Universitetets statistiske Laboratorium. Om begge disse Grupper af Oplysninger gælder det, at de i det væsentlige kun angaa den Pengeløn, der tjenes i en vis Arbejdsperiode, medens der kun oplyses meget lidt om Arbejdsledigheden og saa godt som intet om den reelle Løn, Pengelønnens Købeevne. De fyldigste og sikreste Oplysninger haves for Københavns Vedkommende. Mindst sikre ere de Resultater, der angaa Købstæderne.

Uden at komme ind paa et detailleret Referat af Rubins Bog, som jo er tilgængelig for enhver, skal jeg blot gøre opmærksom paa, at den ved at give Oplysninger om Lønnen i 72 forskellige Fag maa siges at fyldestgøre selv de strængeste Fordringer til Fuldstændighed i denne Henseende. De let overskuelige Tabeller angive blandt andet dels Daglønnens Maximums-, Minimums- og Gennemsnits-satser og dels Ugefortjenesten ved Akkordarbejde. Som Hovedresultat af Undersøgelsen anføres i Indledningen, at den gennemsnitlige Aarsfortjeneste i 1892 var: for Svende: c. 1000 Kr., for Arbejds mænd:

c. 780 Kr. og for Kvinder: c. 440 Kr. Det anføres endvidere, at en Sammenligning med den i 1882 foretagne lignende Undersøgelse *) viser, at Arbejdslønnen for Mænd (udtrykt i Penge) i den 10aarige Periode 1882—92 er stegen med omtrent 10 pCt., samtidig med at den daglige Arbejdstid er aftaget og Livsfornødenhederne blevne billigere, saaledes at den reelle Forhøjelse af Vederlaget for det samme Kvantum Arbejde sandsynligvis er omtrent 20 pCt. Dette er Hovedresultatet; nogle af Enkelthederne skal jeg senere komme tilbage til.

Den foreliggende Statistik over Lønnen i Købstæderne er langt fra saa omfattende som den københavnske. Den indskrænker sig til 9 Haandværks- og Fabrikfag (Bogtrykkere, Malere, Murere, Snedkere, Smede, Tømrere, Skomagere, Skrædere og Tobaksarbejdere) samt almindelige Arbejds mænd uden faglig Uddannelse og endelig Syersker. Oplysningerne ere derhos for mange Byers Vedkommende meget ufuldstændige, saa at Gennemsnitsberegningerne blive usikre, uden at de dog derfor blive uden Værdi, hvor Talen er om en Sammenligning i store Træk. Det viser sig gennemgaaende, at saavel Daglønnen som Akkordlønnen er betydelig lavere i Købstæderne end i København. Sammenligner man Gennemsnitsdaglønnen for Svende i de 9 Haandværks- og Fabrikfag, hvorom Statistiken for Købstæderne giver Oplysning, med de tilsvarende Tal for København, viser det sig, at Forholdet mellem Svendelønnen i Købstæderne og i København er omtrent som 3 til 4.

*) Tabelværk til Københavns Statistik Nr. 7. København 1883.

(For almindelige Arbejdsmænd uden faglig Uddannelse er Forskellen noget mindre). Hvad der letter Sammenligningen og gør denne mere sikker, er den Omstændighed, at de 9 Fag, hvorom Talen er, synes at være heldigt valgte, idet Gennemsnitslønnen for disse for Københavns Vedkommende omtrent falder sammen med Gennemsnitslønnen for samtlige Fag. Den gennemsnitlige Dagløn for Svende i alle Fag er i København 332 Øre, for de 9 her omhandlede Fag 334 Øre; for Købstæderne er Gennemsnittet omtrent 252 Øre. Der er iøvrigt paa dette Punkt en Forskel i Terminologien; naar der i Rubins Bog tales om et Fags Gennemsnitsløn, menes den Løn, som de fleste Arbejdere oppebære; i Statistikken for Købstæderne betegner Udtrykket derimod Middeltallet mellem Maximums- og Minimumslønnen. Denne Forskel har dog ikke stor reel Betydning, saa meget mindre som de extreme Lønningssatser i Købstæderne synes at afvige mindre fra de almindelige, end Tilfældet er i København. — Gaar man til de enkelte Fag, viser det sig, at Lønningsskalaen er omtrent ens i Hovedstaden og i de øvrige Byer. Højest staa Bygningshaandværkerne, som en Mellemlasse Smedene og Tobaksarbejderne, medens Skomagerne overalt synes at være de slettest lønnede Haandværkere. Forskellen mellem de højest og de lavest lønnede Fag er ikke ubetydelig. Medens i København den almindelige Døgløn for Malere er 4 Kr., maa Skomagerne nøjes med 2 Kr. 75 Øre, og medens i Provinsbyerne Murerne staa højest *) med en gennemsnitlig Dagløn af

*) Bogtrykkerne ere maaske de bedst lønnede, men for disses Vedkommende er Akkord den almindelige Lønningssmaaede, saa at Sammenligningen her er vanskelig.

2 Kr. 78 Øre, naa Skomagerne kun 2 Kr. 8 Øre. Som en særlig Klasse af Haandværkere, der af flere Grunde bør holdes udenfor de almindelige Gennemsnitsberegninger, staa Syerskerne. Om de københavnske Syerskers Løn foreligger der i »Nationaløkonomisk Tidsskrift« (6. Hefte 1893) en interessant og meget indgaaende Undersøgelse af Protokolsekretær Sveistrup. Ifølge denne Afhandling er den gennemsnitlige Dagløn 134 Øre; men udsondrer man de gifte Syersker og dem, der lide af et daarligt Helbred, faar man for fuldt arbejdsdygtige Syersker, som anvende hele deres Arbejdskraft paa Syning, en Middeldagløn af 162 Øre. Opgivelserne fra Pro vinsbyerne ere meget heterogene, og de lade sig derfor vanskelig sammenligne med disse Tal, især da det ikke altid er let at se, om de paagældende Lønningangivelser referere sig til Systuearbejdersker eller til saadanne, som „gaa ud og sy“ i Familier og faa Kosten i det Hus, hvor de arbejde. Man faar dog det Indtryk, at Syerskernes Løn snarere er lavere end højere i Købstæderne i Sammenligning med København. Om de ikke fagligt uddannede Arbejdere (almindelige Arbejds mænd) skal jeg kun anføre, at Gennemsnitsdaglønnen i København er 259 Øre, medens den i Købstæderne synes at være omtrent 205 Øre, altsaa kun en Ubetydelighed lavere end Skomagersvendenes Gennemsnitsløn. Sammenligninger mellem Lønnen i de enkelte Fag have dog kun ringe Værdi, naar man ikke kender Omfanget af Arbejdsledigheden, og de spredte Oplysninger om denne ere ikke af en saadan Natur, at de lade sig udtrykke i Tal. Kun saa meget kan man med Sik-

kerhed udtale, at den tilsyneladende højere Løn i Bygningsfagene for en stor Del neutraliseres ved den naturnødvendige Arbejdsstandsning i Vintertiden.

Med Hensyn til Lønnen i de enkelte Byer lader der sig paavise betydelige Forskelligheder, men det vilde føre for vidt her at komme nærmere ind paa disse. Jeg skal kun anføre, at den gennemsnitlige Dagløn for Svende er omtrent 10 Øre højere i Jyllands Købstæder end i Øernes, en Forskel, som ikke helt kan tilskrives den extreme Stilling, som Lønnen i de bornholmske Byer indtager.

Om Fortjenesten ved Akkordarbejde vides der for Købstædernes Vedkommende ikke meget, da de foreliggende Oplysninger ere forholdsvis faa og uensartede. Hvis imidlertid de opgivne Data blot nogenlunde give et Billede af de virkelige Forhold, bliver Fortjenesten ved Akkordarbejde 10—15 pCt. højere end ved Dagløn. (Rubin finder for København kun en Forskel af 8—9 pCt.).

Jeg skal med Hensyn til Lønnen i Byerne indskrænke mig til disse Bemærkninger, som endda meddeles med alt Forbehold. Mere sikre Oplysninger foreligger der om Landarbejdernes Lønningsforhold, og da Spørgsmaalet for disses Vedkommende i Øjeblikket har den største økonomiske og sociale Interesse, skal jeg her medtage nogle flere Enkeltheder.

Med Hensyn til Landarbejdernes Løn var man for saa vidt bunden til en bestemt Fremgangsmaade ved Raamaterialets Bearbejdelse, som man havde det bestemte Maal at søge en Sammenligning med Lønnen i tidligere Tid, navnlig i 1887, for hvilket Aar der i Professor Falbe Hansens Skrift „Stavns-

baandsløsningen og Landboreformerne“ foreligger en Opgørelse paa Grundlag af et Maleriale, der er fuldstændig homogent med det for Aaret 1892. Den Fremgangsmaade, der saaledes er anvendt, er ogsaa — naar undtages et enkelt Punkt, som jeg strax skal omtale — fuldt ud rationel. Undersøgelsen omfatter dels Daglejere paa egen Kost, dels Daglejere paa Husbondens Kost og dels faste Tjenestefolk. Af de opgivne Lønningssatser for Sommer, Vinter og Høst beregnede man Aarslønnen, idet man regnede Aaret til 300 Arbejdsdage, Halvdelen Sommer og Halvdelen Vinter, og idet man gik ud fra, at den større Høstløn i Almindelighed var oppebaaret i 40 Dage. Den saaledes udkomne Aarsfortjeneste ved Dagløn forøgede man med 10 pCt., som skulde repræsentere den større Fortjeneste ved Akkordarbejde. Paa denne Maade beregnedes Gennemsnitslønnen for hvert Amt. Af disse Tal fandt man atter Lønnen i de enkelte Landsdele og i hele Kongeriget ved en summarisk Gennemsnitsberegning. Af Hensyn til Sammenligningen med de tidligere Undersøgelser var man tvungen til at begaa den Fejl at lade de store og smaa Amter veje lige meget, og naar Tabellerne om kort Tid foreligge trykte, vil man derfor finde, at deres Hovedresultater afvige en Ubetydelighed fra de Tal, jeg her skal meddele, idet jeg har beregnet de endelige Gennemsnitstal for 1892 under Hensyntagen til Størrelsen af de enkelte Amters Landbefolkning i 1890.

Hovedinteressen knytter sig til de Daglejere, der arbejde paa egen Kost. Gennemsnitslønnen er her for hele Landet 485 Kr., men den varierer betydeligt

i de forskellige Egne af Landet, idet Spillerummet mellem det højeste og det laveste Amts-Gennemsnit er næsten 200 Kr. Den højeste Løn naas i Ringkøbing Amt (608 Kr.), den laveste findes i Hjørring Amt (410 Kr.). Betragter man Gennemsnitslønnen i de enkelte naturlige Landsdele, staar Bornholm højest med 565 Kr.; derpaa følger Lolland-Falster med 514 Kr., Jylland med 498 Kr., Sjælland med 464 Kr. og endelig Fyn med 454 Kr. I Jylland er Lønnen højere i de vestlige Amter end i de østlige, paa Sjælland bliver den højere, jo nærmere man kommer København. Om disse Forskelligheder i væsentlig Grad udlignes derved, at Livsforholdene ere ulige dyre i de forskellige Egne af Landet, vil det være meget vanskeligt at komme til Klarhed over; men det forekommer mig ikke sandsynligt, at Detailpriserne ere saa forskellige, at Forholdstallene for den reelle Løn kunne komme til at afvige væsentlig fra de her nævnte. Der synes altsaa virkelig at være en betydelig Forskel i Landarbejdernes Løn, og denne Antagelse bestyrkes, naar man betragter Stigningen i den 5aarige Periode 1887—92, hvad jeg senere skal komme tilbage til.

De Daglejere, hvorom her er talt, ere væsentlig saadanne, som have Arbejde paa større Gaarde (Herregaarde og Proprietærgaarde). En delvis anden Lønningsmaade anvendes paa Bondegaardene, idet Daglejerne her i Reglen faa Kosten paa Gaarden. Gennemsnitslønnen for saadanne Arbejdere er for hele Landet 313 Kr. aarlig, altsaa 172 Kr. mindre end Lønnen for Daglejere paa egen Kost. Disse 172 Kr. skulde altsaa repræsentere Værdien af en Ar-

bejdsmands Kost i 300 Dage, hvilket bliver 57 Øre pr. Dag. Imidlertid fremgaar det af en stor Del af Besvarelserne, at man, naar begge de nævnte Lønningsmaader anvendes, vurderer Kosten adskilligt højere end 57 Øre pr. Dag (75 Øre er ret almindeligt). Sætter man Kostens Værdi til 70 Øre pr. Dag, kommer man til det Resultat, at Daglejerne paa Bondegaardene gennemsnitlig tjene c. 40 Kr. mere om Aaret end de større Gaardes Arbejdere. Denne Forskel af omtrent 8 pCt. opvejes dog sandsynligvis for en Del derved, at Arbejdet paa de større Gaarde er mere stadigt end paa Bondegaardene, hvilket navnlig gælder i Vintertiden (Skovarbejde o. l.). Iøvrigt skal jeg ikke lægge stor Vægt paa Sammenligninger paa dette Punkt, da der — foruden den nævnte — vist nok er adskillige andre Forskelligheder saavel med Hensyn til Arbejdsydelsen som med Hensyn til Vederlaget, Forskelligheder af en saadan Natur, at de neppe lade sig udtrykke i Tal. Jeg skal blot eksempelvis pege paa saadanne Naturalydelser som Hestekraft til Bearbejdelse af en Husmandslod, Kørsel af Brændsel o. lign. Saadanne Emolumenter oppebæres af begge Klasser af Arbejdere, og der er ved Bearbejdelsen saavidt muligt taget Hensyn dertil; men Oplysningerne ere uensartede og Vurderingen vanskelig, saa at det ikke er umuligt, at her kan foreligge en mindre Fejlkilde. -- Den højeste Gennemsnitsløn for disse Arbejdere naas paa Lolland-Falster, nemlig 369 Kr. Derefter følger Bornholm med en Gennemsnitsløn af 333 Kr., derpaa Sjælland med 330 Kr. og endelig Jylland og Fyn med 301 Kr. Det Tillæg til Daglønnen, som gives i

Høsttiden, er meget varierende; i Almindelighed er det mellem 50 Øre og 1 Kr. plus Ekstraforplejning i Form af Brændevin, Øl, Kaffe o. l.; men der haves Exempler paa, at den almindelige Dagløn i Høsten kan gaa op til 4 à 4¹/₂ Kr. paa egen Kost og 2¹/₂ à 3 Kr. paa Husbondens Kost, hvilket f. Ex. hyppigt er Tilfældet i det vestlige Jylland. Daglejere, som have stadigt Arbejde paa samme Gaard hele Aaret, faa dog i Reglen et meget ringe eller undertiden slet intet Extravederlag for Høstarbejde.

Betragter man Stigningen i Landarbejdernes Løn i den 5aarige Periode 1887—92, faas følgende Hovedresultater. For Daglejere paa egen Kost udgør Stigningen i hele Kongeriget 10,6 pCt.; størst er den paa Bornholm (18 pCt.), nær ved Gennemsnittet i Jylland (11,8 pCt.) og Lolland-Falster (10,3 pCt.), mindst paa Sjælland og Fyn (henholdsvis 7,6 og 6,8 pCt.). For Daglejere paa Husbondens Kost er Stigningen langt betydeligere, nemlig for hele Landet 19,2 pCt.; for Jyllands Amter er den gennemsnitlige Stigning endog 21,2 pCt., for Lolland-Falster 19 pCt., for Sjælland 16,3 pCt. og for Fyn 14,4 pCt.

Den Forskel i Lønnens Stigning, som de enkelte Landsdele frembyde, viser en ganske interessant Overensstemmelse med Forskellen i Landdistrikternes faktiske Befolkningstilvæxt i Perioden 1880—90. Det viser sig nemlig, at Lønnens Tilvæxtprocent aftager med Landsdelenes Evne til at beholde deres Fødselsoverskud. Jeg skal oplyse dette ved et enkelt Exempel, som ikke gør Krav paa minutiøs Nøjagtighed. Naar man fra Landdistrikterne udskiller de mere eller mindre købstadlignende Lokalteter, som

i den officielle Opgørelse af Folketællingerne i 1880 og 1890 i ikke ringe Grad tilsløre det virkelige Forhold, finder man følgende Parallelbevægelse mellem Befolkningstilvæksten og Lønnens Stigning:

	Faktisk Befolkningstilvækst 1880—90 pCt.	Lønnens Stigning 1887—92 pCt.	
		Daglejere paa egen Kost	Daglejere paa Husbondens Kost
Jyllands Landdistrikter	4	12	21
Lolland-Falsters „	$\frac{1}{2}$	10	19
Sjællands „	$\div 1$	8	16
Fyns „	$\div 2$	7	14

Altsaa: jo nærmere Folkemængden kommer Mættelsespunktet, med desto større Træghed stiger Lønnen; — eller, da det her er vanskeligt at udskille Aarsag og Virkning, kan man maaske vende Forholdet om og sige, at bedre Løn paaviseligt modvirker Tendensen til Fraflytning fra Landdistrikterne. Dette er i og for sig ikke noget nyt og mærkeligt; jeg har kun fremdraget dette Exempel, fordi jeg deri ser en Advarsel mod alt for stærkt at urgere den ret almindelige Paastand, at Landarbejdernes Løn paa Grund af den stærke Indflydelse af Sædvane og Humanitet har Vanskelighed ved at følge den almindelige Værdilov.

Hvad jeg hidtil har sagt om Lønnens Stigning gælder Lønnen, udtrykt i Penge. Et Spørgsmaal er det nu, om og i hvilken Grad denne Stigning betyder en virkelig Forbedring af Landarbejdernes materielle Kaar. Et almindeligt Udtryk for Forandringen i Priserne paa Arbejdernes Fornødenheder i

det paagældende Tidsrum har man ikke, og det er kun for de vigtigste Fødemidlers Vedkommende at Kapitelstaxterne kunne yde nogen Vejledning. Nu maa det imidlertid erindres, at Kapitelstaxterne svinge stærkt fra Aar til Aar efter Konjunkturerne paa Verdensmarkedet, medens Bevægelsen i Lønnen maa antages at være mere jævn. Naar man vil danne sig et rigtigt Billede af den Forandring, der er sket med Hensyn til Arbejdernes Kaar, gaar det derfor ikke an at lægge Kapitelstaxterne for to enkelte isolerede Aar til Grund for Beregningen. Rigtigere vil det være at regne med Gennemsnits-taxterne for de forud for de paagældende Aar gaaende 3aarige Perioder; (det maa her erindres, at Priserne i et vist Aar nærmest ere i Overensstemmelse med Kapitelstaxterne for det foregaaende Aars Afgrøde). Anvender man denne Methode, viser det sig, at naar en Landarbejderfamilie af Gennemsnitsstørrelse havde afholdt Udgiften til de vigtigste Fødemidler (Brød, Gryn, Smør og Flæsk), var der tilovers til andre Fornødenheder i 1888: c. 228 Kr. og i 1892: c. 263 Kr. Prisforskellen for disse andre Fornødenheder kan — som sagt — ikke oplyses, og den virkelige Forbedring i Landarbejdernes Kaar kan derfor ikke angives numerisk, men det ligger dog udenfor al Tvivl, at denne Forbedring har været ret betydelig.

Med Hensyn til Lønningsmaaden har jeg allerede omtalt, at det paa Bondegaardene vedblivende er Skik at give Daglejerne Kosten som en Del af deres Løn. Af andre Naturalydelser spiller Boligen en større og større Rolle, idet man (navnlig paa de

større Gaarde) under de senere Aars vanskelige Tyendeforhold er kommen ind paa at erstatte de ugifte Tjenestekarle med faste, gifte Daglejere, for hvilke man da indretter Boliger, hvortil der i Reglen hører et lille Stykke Jord. Omfanget af denne Bevægelse ser jeg mig ikke i Stand til at angive med Tal, men jeg har ved Gennemlæsningen af de ofte ret udførlige Breve, der ere indkomne som Besvarelse af de stillede Spørgsmaal, faaet det Indtryk, at det er et almindeligt Princip at knytte gifte Daglejere til Gaarden ved at overlade dem Husrum med lidt Jord. Ogsaa med Hensyn til saadanne Naturalydelser som Mælk, Brødkorn, Brændsel o. l. haves der ret fyldige Oplysninger. Om saadanne Ydelser bemærker Professor Falbe Hansen i det foran anførte Skrift, at de svinde mere og mere bort, efterhaanden som Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejdere antager Karakteren af en Konkurrencekamp. Naturallønnens Ophør siges at være en nødvendig Konsekvens af den fri Personligheds og den fri Omsætnings Princip. En direkte Bekræftelse heraf synes det foreliggende nye Materiale ikke at give. Naturalpræstationer anvendes sikkert i samme Omfang nu som i 1887. Derimod forholder det sig vist nok saaledes, at disse Ydelser mere og mere skifte Karakter. Oprindelig vare de at betragte som Gaver og „Villigheder“, der ydedes af Husbondens fri Vilje og gode Hjerte, medens de nu mere og mere indgaa som Bestanddel i det kontraktmæssigt betingede Arbejdsvederlag. Maaske er dette netop Vejen til disse Ydelsers Bortfalden, men usandsynligt er det dog ikke, at man her staar ovenfor en lignende Standsning i Udvik-

lingen, som kan iagttages paa saa mange andre Omraader af det sociale Liv, og at det næste Skridt vil blive en delvis Tilbageførelse af de gamle Skikke i nye Former. Sagen er jo nemlig den, at denne Art af Tuskhandel aabenbart er fordelagtig baade for Husbonden og for Arbejderen, idet de saa at sige kunne dele den Fortjeneste, som ellers vilde gaa i Mellemlhandlernes Lomme. — Om Anvendelsen af Akkordbetaling foreligger der heller ikke talmæssige Oplysninger; men man faar af Besvarelserne det bestemte Indtryk, at denne Lønningsmaade trænger mere og mere igennem, og at saavel Arbejdere som Arbejdsgivere staa sig godt derved. Det er naturligvis ikke ved alle Arter af Arbejde, at Akkordbetaling kan anvendes; Skovarbejde, Tørveskæring og Høstarbejde ere de vigtigste. Ved Høstarbejdet anvendes Akkordbetaling i to forskellige Former. Enten gives der en bestemt Sum for at arbejde i sluttet Trop hver Dag, indtil Høsten er endt, eller der akkorderes om Betalingen for Mejning og Hjemkørsel af Afgrøden paa et vist Areal. (Enhver, som med aabent Øje for disse Forhold i de sidste Aar har færdedes paa Landet i Høsttiden, vil have bemærket, hvorledes den sidstnævnte Lønningsmaade mange Steder har forandret Høstmarkernes Fysiognomi; medens man tidligere fik et stærkt Indtryk af Stordrift og Travlhed ved at se de lange Rækker af Mejere og Bindere, ser man nu ofte Arbejderkolonnerne opløste i smaa Grupper, hver beskæftiget i sin Del af Marken).

Den tredje Klasse af Landarbejdere er de faste Tjenestefolk. For disses Vedkommende bevæger

Lønnen sig indenfor meget vide Spillerum efter Tyendets Alder og Duelighed. Ved Beregningen af Gennemsnitslønnen har man derfor ikke kunnet blive staaende ved det simple Middeltal mellem de opgivne Maxima og Minima; man har tværtimod tilstræbt en Udskillelse af de ekstreme Lønningssatser, saaledes paa den ene Side Lønninger for Ladefogder, Fodermestre og Mejersker og paa den anden Side Lønninger for halvvoxne Drengene. De Gennemsnittal, man saaledes er kommet til, referere sig derfor til voxne, fuldt arbejdsdygtige Tjenestekarle og Tjenestepiger uden særlige Kvalifikationer. Jeg skal anføre de vigtigste Hovedresultater. Den gennemsnitlige Aarsløn for Karle er for hele Landet 200 Kr. Afvigelserne fra Gennemsnittet ere i Almindelighed ikke store; naar man undtager Ribe Amt med en Gennemsnitsløn af 229 Kr., er Lønnen ikke i noget Amt mere end 16 Kr. over eller under Gennemsnittet for hele Landet. Af de enkelte Landsdele staar Fyn højest med 205 Kr., derefter følger Jylland med 202 Kr., Lolland-Falster med 199 Kr. og Sjælland og Bornholm med 195 Kr. *) Man ser, at Regelmæssigheden her er langt større end for Daglejernes Vedkommende, hvilket jo let lader sig forklare ved den større Bevægelighed hos de ugifte Tjenestefolk. Tjenestepigernes Gennemsnitsløn er for hele Kongeriget 126 Kr.; for Fyn er den 141 Kr., for

*) Efter de københavnske Fæstekontorerers skønsmæssige Angivelse var Lønnen for Tjenestekarle til Landet, naar de fæstedes aarevis: 199 Kr., naar de fæstedes halvaarsvis: 150 Kr. for Sommeren og 56 Kr. for Vinteren («Nationaløk. Tidsskr.» 1893 8de Hefte, S. 588).

Lolland-Falster 139 Kr., for Sjælland 134 Kr., for Bornholm 118 Kr. og for Jylland 117 Kr. Hvad angaar Stigningen i de faste Tjenestefolks Løn fra 1887 til 1892, da er denne ret betydelig: for Karlene 25,2 pCt. og for Pigerne 13,5 pCt. Trods denne stærke Stigning i Lønnen er det de fleste Steder vanskeligt at faa den fornødne Arbejdskraft. Det fortjener saaledes at anføres, at der i flere jyske Amter, hvor Karlelønnen siden 1887 er stegen med 40 -50 pCt., og hvor den nu er over 200 Kr., klages over Mangel paa Tjenestekarle om Sommeren. Der har altid været en ret betydelig Forskel paa Tyendelønnen i Sommer- og Vinterhalvaaret, men medens det i 1887 var almindeligt at give de to Tredjedele af Aarslønnen for Sommeren, er det nu mange Steder blevet Skik, at i alt Fald Karlene fæstes den 1ste November for et Aar, saaledes at kun $\frac{1}{5}$ af den betingede Aarsløn udbetales ved Vinterhalvaarets Slutning den 1ste Maj.

Jeg har i det foregaaende i store Træk meddelt, hvad man véd om Lønningsforholdene i 1892, dels i Byerne og dels paa Landet. Det ligger nu nær at spørge, om de Resultater, man her er naaet til, kunne begrunde den stærke Vandring fra Land til By, som man i de senere Aar har været Vidne til. Jeg har foran berørt, at det sande Omfang af denne Vandring ikke træder klart frem i den officielle Statistik, fordi denne ikke kan tage Hensyn til de mange opblomstrende Flækker, som, uagtet de henhøre under Landkommuner, dog i det hele mere have Karakteren af at være smaa Købstæder. Men selv om man udskiller disse Lokalteter fra de egentlige Landdistrikter,

ere Vandringerne til Byerne (i Forbindelse med Udvandringen) dog saa betydelige, at det Fødselsoverskud af gennemsnitlig omtrent 13¹⁶ pCt., som Landdistrikterne fremvise i Tiaaret 1880—90, paa Øerne mere end neutraliseres ved Fraflytningen og i Jylland reduceres til nogle faa Procent. En stor Del af de fra Landdistrikterne bortflyttede gaa ganske vist til Udlandet, men Overskudstilflytningen til København og Købstæderne i det nævnte Tiaar er dog saa stor, at den samlede Tilvæxt bliver i København med Nabokommuner 37,3 pCt. (Fødselsoverskudet alene 16,4 pCt.) og i Købstæderne alt efter deres Størrelse fra nogle og tyve til nogle og tredive Procent (Fødselsoverskud alene 16 pCt.). Kan nu denne Bevægelse begrundes økonomisk? Det er klart, at en Daglejer eller Tjenestekarl paa Landet ikke ved at tage Ophold i København eller i en Provinsby kan blive delagtig i den højere Arbejds løn, som her bydes de professionelt uddannede Arbejdere. Hvad der maa sammenlignes, er altsaa Lønnen for almindeligt ikke-fagligt Arbejde i Byerne og paa Landet. Rubin kommer i sin Bog om Lønnen i København til det Resultat, at en Arbejdsmand her faar 777 Kr. for 300 Dages Arbejde. Den tilsvarende Løn er efter de foreliggende Oplysninger 615 Kr. i Købstæderne og 485 Kr. paa Landet. Disse Tal kan man nu ikke umiddelbart sammenligne, da dels Arbejdsledigheden og dels Prisniveauet frembyde store Forskeligheder i Hovedstaden, Købstæderne og Landdistrikterne. Da der imidlertid ikke foreligger brugelige statistiske Oplysninger til Belysning af disse vigtige Punkter, er det med al Reservation, at jeg anfører

de følgende Betragtninger; jeg giver dem ikke ud for andet, end hvad de ere: skønsmæssige Beregninger, støttede til enkelte positive Data. Med Hensyn til Arbejdsledigheden tror jeg at turde gaa ud fra, at den er uden stor Betydning i Landdistrikterne. Den beregnede Gennemsnitsløn er nemlig fremgaaet af Lønningssatser, der væsentlig referere sig til „faste Daglejere“, som have Arbejde hele Aaret rundt, og det fremgaar af Besvarelserne, at Lønningssatserne ere betydelig højere, naar Arbejdet paa den enkelte Gaard har en kortere Varighed. Naar man derfor anslaaer den ved Sygdom og andre Aarsager fremkomne Arbejdsledighed blandt Landarbejderne til gennemsnitlig 3 Uger om Aaret, tror jeg ikke, at man regner for lavt. I København og Købstæderne derimod er der aabenbart en betydelig større Arbejdsledighed. Gennemgaar man de spredte Oplysninger i Rubins Bog, vil man finde, at en Arbejdsledighed af 6 Uger næppe er for højt regnet for Københavns Vedkommende, og noget lignende vil sikkert være Tilfældet i Købstæderne. Paa denne Maade reduceres Aarsindtægten til 684 Kr., 541 Kr. og 456 Kr. henholdsvis for København, Købstæderne og Landdistrikterne. Udgiften til Husleje for en Landarbejderfamilie kan ikke sættes højere end 20 Kr. aarlig, for en Arbejderfamilie i København ikke lavere end 100 Kr., for Købstæderne er den antagelig c. 50 Kr. Naar Huslejen er betalt, bliver der altsaa tilbage til de øvrige Livsfornødenheder: i København 584 Kr., i Købstæderne 491 Kr. og paa Landet 436 Kr. At nu de fleste Fødemidler, som Arbejderne bruge, ere langt dyrere i Byerne end paa

Landet, er sikkert nok; og Prisforskellen er netop størst for de Varers Vedkommende, der spille den største Rolle i Arbejdernes Husholdning: Brød, Flæsk, Mælk, Brændsel, Kartofler o. s. v. Gennemsnitlig kan man regne, at samtlige Livsfornødenheder (Bolligen undtagen) i Købstæderne og i København maa betales henholdsvis 10 pCt. og 20 pCt. dyrere end paa Landet. Paa denne Maade reduceres den reelle aarlige Merfortjeneste til omtrent 60 Kr. i København og 10 Kr. i Købstæderne. Man kunde føre disse Betragtninger videre og spørge, om Arbejdsydelsen er den samme paa Landet og i Byerne; og det kan da ikke nægtes, at der arbejdes mere intensivt i Byerne, saa at Arbejderen hurtigere bliver opslidt. Det maa ogsaa erindres, at Arbejdet i Byerne ofte er mere farefuldt end Markarbejdet, og at Fabrikarbejdet i Reglen er mere sundhedsnedbrydende end Arbejde i fri Luft; der er med andre Ord for Byarbejderne en Risiko for Invaliditet, som maa betales. Ja, for at tage alt med, maa der endelig tages Hensyn til, at Arbejdets Usikkerhed, den større Chance for Arbejdsledighed ikke blot medfører det omtalte Tab i Lønnen, men at en længere arbejdsløs Periode ofte ruinerer hele Arbejderens økonomiske Existens, hvorved Gennemsnitsniveauet for Byarbejdernes Kaar trykkes betydeligt. Kommer en Landarbejder i Nød, da er der i Reglen hjælpsomme Naboer ved Haanden: men Byarbejderens Naboer ere lige saa fattige som han selv; Laanekontoret er i Reglen den eneste Hjælp, og varer Arbejdsledigheden eller Sygdommen nogle Maaneder, da er alt tabt.

Kan Vandringen fra Landet til Byerne saaledes

vanskelig begrundes fra et økonomisk-statistisk Synspunkt, saa er denne Bevægelse dog let forklarlig, naar man stiller sig paa Landarbejdernes Standpunkt og ser praktisk paa Sagen. Den betydelig højere Pengeløn er et Faktum, som strax falder i Øjnene, medens der skal nogen Tids Erfaring til at lære, hvor lidt Forslag der er i de mange Penge. Dernæst drages mange Landarbejdere af Bylivets Rigdom paa Adspredelser og Forlystelser; dette gælder vel navnlig de unge, som ikke i nogen høj Grad føle sig bundne til Hjemstedet. Endelig turde Ønsket om at arbejde sig frem til en bedre social Stilling være et Motiv af største Betydning her. Det er oftere fremdraget, at vore Dages Arbejdere ikke kunne slaa sig til Ro med Bevidstheden om, at deres Stilling nu er bedre end Arbejdernes Stilling for 20, 30 eller 100 Aar siden; nej, dertil er Tidsaanden for demokratisk, og Sammenligningen gælder nu Arbejdernes Vilkaar paa den ene Side og de øvrige Klasers paa den anden Side. Hvorledes man nu end fra et ethisk Synspunkt vil dømme om dette, er det et Faktum, man ikke kan se bort fra. Landarbejderen sér godt, at han som saadan i Virkeligheden ikke har nogen Chance for at komme fremad. Han tør i Almindelighed vente, at Fremtiden vil bringe ham det nødvendige til Livets Ophold, og han kan for saa vidt se fremad med Tryghed, som han ikke har synderligt at tabe; men han øjner ingen Mulighed for at naa blot ét Trin højere op paa Samfundstigen. For Daglejeren i Byerne derimod staar dog altid Avancementet til Arbejdsformand som en ikke alt for fjærnt liggende Mulighed, og naar ved Flid

og Sparsommelighed en lille Sum er samlet, kan der begyndes en beskeden Spækhøkerhandel. Maaske naaer kun én af Hundrede at blive Arbejdsformand, og maaske mislykkes Forsøget med Spækhøkerhandelen, men her er dog altid en Chance, en Mulighed for at overstige den første sociale Kløft, og man kan ikke nægte Landarbejderen sin Sympathi, naar han sætter alt ind paa at blive delagtig i denne Mulighed. — Arbejderspørgsmaalet er i Danmark først og fremmest et Landarbejder-Spørgsmaal. Som saadant er det ikke blot af social Betydning, men det har tillige en økonomisk Side, som i den senere Tid er traadt stærkt frem i Forgrunden. Der klages jo fra alle Egne af Landet over, at Mangelen paa Arbejds-kraft i Landbruget bliver større Aar for Aar. Hvor beklageligt dette Faktum end kan være, synes det mig dog, at det lover godt for Landarbejdernes Fremtid; thi der gives ikke nogen bedre Drivfjeder for en Sag end den Omstændighed, at der staar en stor og almindelig økonomisk Interesse bagved. Det vil gaa op for Landejendomsbesidderne, at Midlet til at holde paa Arbejderne — særlig de dygtige og energiske blandt disse — er at give dem som Landarbejdere den Chance for at komme fremad, som de ellers søge i Byerne eller i Amerika. At allerede en betydelig Stigning i Lønnen ikke er uden Indflydelse i saa Henseende, har jeg søgt at vise ved et Exempel, men det er aabenbart ikke nok; thi den højere Løn kan dog ikke føre Arbejderen over den første sociale Skellinie. Aabnes der derimod Landarbejderen Udsigt til at blive Grundejer eller blot til som Bruger af Jord at blive delagtig i de yx-

ende Konjunkturers Chancer, da vil sandsynligvis et af de væsentligste Motiver til de for Landbruget saa uheldige Vandringer fra Land til By være neutraliseret.

Til Foredraget knyttede der sig en kort Diskussion, i hvilken deltog d'Hrr. Grosserer Neiiendam, Kontorehef Rubin, Professor Falbe Hansen og Journalist Mundberg.

II.

Om Lukningen af de indiske Møntsteder.

Om ovennævnte Emne meddelte Prof. Dr. *Will. Scharling* i det væsenlige følgende:

Dagspressens Meddelelser om Lukningen af de indiske Møntsteder havde lige fra først af været uklare. Taleren skulde derfor meddele nogle Oplysninger om, hvad der egentlig var sket, og om Udsigterne til Opnaaelsen af det tilsigtede Resultat.

Da det den 26. Juli d. A. meddeltes i det engelske Parlament, at den indiske Regering havde besluttet at standse den private Udmøntning af Sølv, kom denne Meddelelse saa overraskende, at Sølvprisen i London i Løbet af 5 Dage sank ca. 20 pCt.*)

*) Sølvprisen, der i Sommeren 1890 ved Gennemførelsen af Shermans Bill for en kort Tid var bragt til at stige til 54 $\frac{1}{2}$ d. pr. Unze, men allerede i Oktbr. s. A. var dalet igen til 50 d. og i 1891 gennemsnitlig kun var 44 $\frac{3}{4}$ d., i 1892 endog kun 39 $\frac{1}{2}$ d. gennemsnitlig, stod i Jan.—Juni 1893 temmelig fast paa 38 d. og noteredes hertil endnu Fredagen den 23. Juni. Mandagen

Det viser sig imidlertid nu, at denne Foranstaltning allerede var paatænkt forrige Aar, men at den blev udsat, fordi man vilde oppebie Udfaldet af Møntkonferencen i Brüssel. Den engelske Regering nedsatte da i Oktbr. f. A. en Kommission under Lord Herschells Forsæde til at drøfte de af den indiske Regering fremsatte Forslag og overhovedet undersøge Indiens Finans- og Mønt-Forhold; denne Kommission afgav den 31. Maj d. A. sin Betænkning, som dog først er bleven offentliggjort samtidig med Standsningen af den private Sølvudmøntning. Selve Foranstaltningen er ikke — saaledes som det fra først af blev sagt — en Overgang til Guldfod, ja ikke en Gang til Guldregning. Det er kun en delvis Standsning af Sølvudmøntningen, en Ophævelse af den private Udmøntningsret, hvorimod Regeringen har forbeholdt sig selv Ret til fremdeles at udmønte Sølv, om den end foreløbig ikke agter at gøre dette, da Formaålet netop er ved en Indskrænkning

den 26. Juni, da ovennævnte Meddelelse gjordes, sank den strax til 36 d., de to følgende Dage til 35 og 34 d., og den 29. Juni faldt den til $31\frac{1}{4}$ d., den 30. til $30\frac{1}{2}$ d. — var altsaa ca. 20 pCt. lavere end Mandag Morgen. Den 4. Juli var den dog atter gaaet op til $34\frac{1}{4}$ d. og har derefter indtil Slutningen af Oktbr. svinget omkring 34 d. Det definitive Fald i Sølvprisen blev saaledes godt 10 pCt. Mærkeligt nok havde derimod det amerikanske Repræsentantkammers Vedtagelse af Shermanlovens Ophævelse (den 28. Aug. d. A.) saa godt som ingen Indflydelse paa Sølvprisen. Selv efter at et Telegram den 23. Oktbr. havde meldt, at Præsident Cleveland fastholdt den betingelsesfrie Ophævelse af Loven, noteredes Sølvprisen den 26. Oktbr. til $33\frac{3}{4}$ pCt. Først da det den 27. Oktbr. meldtes, at Senatet havde vedtaget Lovens Ophævelse, dalede Sølvprisen den 28. Oktbr. til $33\frac{1}{8}$ d. og noteredes derefter den 30. Oktbr. til $32\frac{3}{8}$ d., den 31. til $31\frac{1}{2}$ d. Den 2. Novbr. noteredes den atter 32 d.

af Cirkulationen at faa Rupien til et stige i Værdi. Det viser sig endvidere, at det heller ikke forholder sig rigtigt, naar det er blevet sagt, at den indiske Regering har fixeret Sølv-Rupiens Værdi i Forhold til Guld. Regeringen har kun anerkendt, at Sølv-Rupiens Værdi var sunket fra 2 sh. til 1 sh. 4 d.; den har derfor forpligtet sig til at betale sovereigns, som tilbydes den, med 15 Rupier og modtage dem i de offentlige Kasser til den samme Værdi; den har altsaa erklæret, at 1 sh. 4 d. er Rupiens Maximumsværdi, men den har ikke lovet, at Værdien ikke skulde synke herunder. Den har heller ikke lovet at ville indløse Rupier med Guld efter dette Forhold, hvilket den vilde være ganske ude af Stand til.

Hvad der skulde naas ved Standsningen af den private Sølvudmøntning, var da dette: at opretholde en Værdi af 16 d. for Rupien. Motivet til den hele Foranstaltning maa søges i de Vanskeligheder, som den indiske Regering i de senere Aar i stedse stigende Omfang har haft at kæmpe med paa det finansielle Omraade. Sagen er den, at den indiske Regering aarlig skal betale betydelige Beløb i Guld til London. Disse Beløb vexe fra 14 til 19 Mill. £ aarlig. Forholdet er nu dette, at Sølv-Rupiens Kursfald havde medført, at det Beløb af 16—17 Mill. £, som i 1892—93 skulde betales i London kom til at udgøre 87 Mill. Rupier mere, end hvis Værdiforholdet fra 1873—74 var opretholdt, — et ingenlunde ringe Beløb i et Budget paa 900 Mill. Rupier. Det Deficit af 16½ Mill. Rupier, som her ved fremkom, paa det indeværende Aars Budget, mente man at kunne undgaa, naar Rupiens Kurs

hævedes til 16 d. Maaden, hvorpaa denne Bedring i Rupiens Kurs skulde ske, var følgende: Den indiske Handelsbalance overfor Europa er altid meget gunstig; i 1881—91 var saaledes Differencen mellem Indførsels- og Udførselsværdien ca. 300 Mill. Rupier aarlig til Gunst for Indien. Dette betydelige Beløb bliver betalt dels med de af „India council“ i London paa Regeringen i Indien trukne Vexler („India council bills“), der udgør omtr. 200 Mill. Rupier, og dels med Guld og Sølv (ca. 100 Mill. Rupier), hvoraf $\frac{3}{4}$ Sølv. Nu mente Regeringen, at der, naar den private Sølvudmøntning standsede, vilde komme Guld i Stedet for Sølv, saaledes at der kunde forberedes en Overgang til Guldfod; i alt Fald paaregnede man en Bedring i Kursen paa Vexler. Resultatet af Kommissionens Overvejelser blev en delvis Samstemning med Regeringens Planer. Men hvorledes er det nu gaaet efter Beslutningens Tagelse? Resultatet synes at staa i Strid med det ventede. Handelsstanden klager saaledes over, at der ikke er skabt et stabilt Kursforhold til Europa, og at samtidig Kursen i Forholdet til de asiatiske Lande nu er blevet lige saa svingende, saaledes at man altsaa er kommet i en dobbelt Ild. Dernæst viser det sig, at den indiske Regering ikke har faaet de Lettelser, den havde haabet at faa. Man opfattede Forholdet saaledes, at Regeringen havde forpligtet sig moralsk til ikke at sælge Vexlerne til en lavere Kurs end 16 d. Uagtet denne Opfattelse var urigtig, afslog Regeringen dog i Begyndelsen Tilbud om Køb af Vexler til en Kurs af 1 sh. $3\frac{3}{4}$ d.; men senere har den maatte gaa ind paa at sælge endog til en lavere

Kurs (1 sh. $3\frac{1}{4}$ d.). Desuagtet har den kun kunnet sælge et forholdsvis lille Beløb af Statsvexler; medens der normalt skal sælges for over 300,000 £ om Ugen, er der hidtil i 7 Uger (indtil 15. Septb.) solgt i Alt 200.000 £. Men saaledes at holde Vexlerne tilbage, gaar jo ikke i Længden. Foreløbig har Regeringen optaget Laan; men det Tidspunkt maa snart komme, da Vexlerne maa sælges i større Mængde, og der vil næppe kunne undgaas et yderligere Kursfald. Men nu viser det sig yderligere, at selv om det kunde lykkes at opnaa den paaregnede Kurs, vilde det omtalte Deficit ikke forsvinde; thi dels maa der nu paaregnes en mindre Indtægt af Opiumhandelen med Kina end før, og dels har Regeringen maattet tilstaa Embedsmændene ret betydelige Erstatningssummer til Udjævning af de Kurstab, de lide. Forventningen om, at Indførslen af Sølv skulde formindskes, er heller ikke gaaet i Opfyldelse; thi da Rupien nu er løst fra sin Forbindelse med Sølv, har dette faaet en selvstændig Prisbevægelse. Hvad her er sket, er noget lignende som det, der skete i Østrig-Ungarn i 1879: man har faaet en Mønt, der „svæver i Luften“, hvis Værdi ikke bestemmes af Metallets Værdi, men udelukkende af Cirkulationen. Medens derfor Sølvprisen, udtrykt i Rupier, tidligere var fast, er den nu dalet betydeligt. Medens en „Tola“ Sølv tidligere altid kostede ca. 109 Rupier, er den nu bleven solgt i Basarerne for omkring 90 Rupier. Som Følge heraf er der indført en næsten lige saa betydelig Mængde Sølv som tidligere (i $2\frac{1}{2}$ Maaned for ca. 1,220,000 £ imod ca. 1,325,000 £ i samme Tidsrum ifjor). Hovedgrunden hertil

menes at være den, at den lavere Sølvpris har bevirket, at de indfødte Fyrster, som have Prægningsret, i stort Omfang opkøbe dette Metal og lade det præge.

Man ser, at den indiske Regering har beredt sig store Vanskeligheder, hvilket den nu ogsaa indser. Der er blevet foreslaaet en Indførselstold paa Sølv, men dette Forslag har fra anden Side mødt stærk Modstand. Hvis Metalindførslen til Indien vedblivende beholder samme Omfang som hidtil, men Sølvet i det væsentlige bliver erstattet af Guld, vil det blive meget føleligt for Europa. Det er endog blevet sagt, at det ikke er umuligt, at Lukningen af de indiske Sølvmøntsteder kan føre til Aabningen af engelske Møntsteder for dette Metal.

Gehejmeetatsraad Tietgen oplyste, at Indførslen af Guld til Indien i Aarene 1835-90 beløb sig til 150 Mill. £, og at det derfor maatte formode, at der i Indien fandtes tilstrækkeligt Guld til en fuldstændig Guldcirkulation.

Paa Nationaløkonomisk Forenings Møde den 30. Oktober afholdtes den aarlige Generalforsamling. Bestyrelsens Formand fremlagde Regnskabet, der godkendtes. Den afgaaende Bestyrelse (Overpostmester Petersen, Professor Falbe Hansen, Grosserer Muus, Kontorchef Rubin og Professor, Dr. W. Scharling) genvalgtes.
